

(א) מדאורייתא אין חלוקת נכס, אך יש חלוקת זמנים וגוד או אגוד, וחכמים לא חידשו דבר (קריית ספר שכנים פרק א).

(ב) מדאורייתא יש חלוקת נכס. ורק חכמים תקנו שלא יחלקו את הנכס כדי שהשותף לא יפסיד מהחלוקה (משום ועשית הישר והטוב), ולכן תקנו חכמים חלוקת זמנים וגוד או אגוד (שו"ת הרשב"א ח"א תתקנו, וכן דעת המרדכי, דן בשתי הדעות הנ"ל בקונטרסי שיעורים נדרים כו-א ד"ה ויש).

(ג) מדאורייתא אין חלוקת נכס וכן אין חלוקת זמנים ואין גוד או אגוד. וחכמים תקנו חלוקת זמנים וגוד או אגוד (שו"ת הרא"ש צח-ז בסופו, והוסיף שגם ביש בה כדי חלוקה - מדאורייתא אין שום חלוקה אלא רק חכמים תקנו לחלוק את הנכס).

(כלומר: באין בה כדי חלוקה יש שני דינים - אין חלוקת נכס, ויש חלוקת זמנים וגוד או אגוד. ונחלקו המפרשים במקור לכל אחד משני הדינים הללו, ויש בזה שלוש שיטות: [א] שני הדינים מדאורייתא, [ב] שני הדינים מדרבנן, [ג] הדין שאין חלוקת נכס - מדאורייתא, הדין שיש חלוקת זמנים וגוד או אגוד - מדרבנן).

במהותן של חלוקת זמנים וגוד או אגוד חקרו האם הן מדין חלוקת שותפין, שגם זה אופן מסויים של חלוקת השותפות, או שהוא דין חדש, ואינו חלוקה אלא סילוק השותפות (קונטרסי שיעורים בבא בתרא ח"י ד"ה ויש לחקור - לגבי חלוקת זמנים, שם אות ב ד"ה ויש לחקור - לגבי גוד או אגוד).

לגבי חלוקת זמנים כתב הקהילות יעקב (בבא בתרא יא ד"ה וכן) שאינה חלוקה באכילת פירות בלבד, אלא היא חלוקת הגוף לזמן, כלומר כל אחד מהם הוא בעלים גמור ביומו.

ערכים קרובים: גוד או אגוד (הארכנו שם בפרטי דינו), חצי עבד וחצי בן חורין, כותל שבין שני שותפין, מתנות שלא הורמו (ושם בסעיף "מקור וטעם" (ד"ה גדר כמי שהורמו) הבאנו דעה שהפרשת תרומה היא חלוקת שותפות), שותפין, תפוסת הבית.

ערכים קרובים

חליפין

מחליפין נכס של הקונה בנכס של המוכר (הסוגיות בבבא מציעא מה. והלאה, בסוגיא זו האריך הגדרה ספר המקנה (ר' אליעזר זוסמאן סופר) כז).

נקרא גם קניין סודר (רש"י קידושין ג. ד"ה חליפין), קנו מידו (תוס' כתובות נה: ד"ה מתנת), קנו מיניה (תוס' נדרים כז: ד"ה הלכתא), וכן נקרא סתם "קניין" (תוס' כתובות נה. ד"ה כתובו, רמב"ם מכירה ה-ה).

ובטעם שנקרא סתם "קניין" כתב הפרישה (ח"מ קצ-א) שתי סיבות: משום שזה היה עיקר קניינים (אמנם שיטה מקובצת בכורות יג. אות ג (על הדף) כתב שרגילים לקנות במעות ומשיכה ולא בחליפין), או משום שזה הקניין היחיד שבו כל אחד גם מקנה וגם קונה, שלא כבשאר הקניינים שאחד רק מקנה והשני רק קונה.

דינים דומים: חליפין שווה בשווה¹ - כקניין חליפין, אלא ששני הנכסים שווים זה לזה. ויש כמה חילוקי דינים בין חליפין לחליפין שווה בשווה, ויש אומרים שחליפין שווה בשווה הם מדין חליפין².

קניין כסף³ - כתבו התוס' (גיטין לט: ד"ה משום) שחליפין דומים לקניין כסף, וכל מה שנקנה בקניין כסף נקנה גם בחליפין, חוץ מאשה.

¹ ע"ע חליפין שווה בשווה.

² הובאו עם החולקים עליהם בערך חליפין שווה בשווה בסעיף "מקור וטעם" ד"ה בטעמו.

³ ע"ע כסף (קניין).